

หัวข้อวิจัย	การพัฒนาารูปแบบการสื่อสารเพื่ออนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านหัตถกรรมจักสาน จาก เตยหนาม ชุมชนพงบุโละ จังหวัดยะลา
ชื่อผู้วิจัย	นิชาวดี ตานีเห็ง
คณะ	วิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัย	มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา
ปีงบประมาณ	2561

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ(Qualitative Reaserch) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นและการพัฒนาารูปแบบการสื่อสารเพื่ออนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านหัตถกรรมจักสานจากเตยหนาม ชุมชนพงบุโละ จังหวัดยะลา ผู้ให้ข้อมูลหลัก ประกอบด้วย กลุ่มภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านจักสานเตยหนาม กลุ่มสตรีและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของชุมชนสะเตงนอก เครื่องมือในการวิจัยได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก แบบสัมภาษณ์กลุ่ม และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีพรรณาวิเคราะห์ พื้นที่ทำการศึกษาคือ หมู่ที่ 6 ชุมชนบ้านพงบุโละ ตำบลสะเตงนอก อำเภอเมือง จังหวัดยะลา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านหัตถกรรมจักสานจากเตยหนามของชุมชนสะเตงนอกเจ้าของภูมิปัญญาเป็นกลุ่มผู้สูงอายุเพศหญิง มีอายุตั้งแต่ 54 – 80 ปี จำนวน 7 คน สืบทอดจากบรรพบุรุษในครอบครัว เรียนรู้ด้วยการสังเกต และลงมือฝึกจักสานด้วยตนเองทุกวันในยามว่างตั้งแต่อายุ 9 - 13 ปี ผลิตรภัณฑ์ส่วนใหญ่ที่จักสานจากอดีตถึงปัจจุบันคือ เสื่อ หมอน กระชัง และกระสอบใส่ข้าวเปลือก โดยใช้วัตถุดิบในการจักสานคือ ใบเตยหนาม เป็นทุนทางทรัพยากรชุมชนซึ่งเป็นวัชพืชที่มีอยู่จำนวนมากในทุ่งนาของทุกหมู่บ้าน วัตถุประสงค์ของการจักสานเพื่อใช้สอยในครัวเรือนและเป็นอุปกรณ์ที่ใช้ในการทำนา ภูมิปัญญาด้านหัตถกรรมจักสานจากเตยหนามมีกระบวนการผลิต 5 ขั้นตอน ดังนี้ (1)ขั้นการตัดเก็บใบเตยหนาม ลักษณะใบอ่อนนำมาจักสานเป็นหมอน และลักษณะใบแก่กลางจักสานเป็นเสื่อและผลิตภัณฑ์อื่นๆ (2) ขั้นการชุดัดเตยหนาม (3) ขั้นการตัดแบ่งขนาดใบเตยหนามที่จะจักสาน มี 2 ขนาด คือขนาดกลางและขนาดใหญ่ (4) หากต้องการให้ใบเตยหนามมีสีขาวใสสะอาดนำมาต้มน้ำ (5) ขั้นการนำใบเตยหนามตากแดดกลางแจ้ง (6) หากต้องการใบเตยมีสีสันสวยงามนำไปต้มย้อมสี แล้วล้างน้ำตากแดดในที่ร่ม (7) ขั้นการจักสานเป็นผลิตภัณฑ์ และ (8) อาจจะนำไปตากแดดอีกครั้งเพื่อให้ใบเตยมีความมันวาวและแห้งสนิทไม่ขึ้นรา และ 2) การพัฒนาารูปแบบการสื่อสารเพื่ออนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านหัตถกรรมจักสานจากเตยหนาม ประกอบด้วย (1) การส่งเสริม พัฒนาและต่อยอดให้ผู้สูงอายุได้มีการอนุรักษ์จักสานผลิตภัณฑ์ที่เป็นอัตลักษณ์ชุมชน คือ เสื่อและหมอน สู่อุตสาหกรรมกลุ่มลูกค้าภายในและภายนอกชุมชน (2)การจัดตั้งกลุ่มสตรีและแม่บ้านสืบทอดทักษะการจักสานผลิตภัณฑ์จากเตยหนาม และ (3)การสื่อสารเพื่อประชาสัมพันธ์การดำรงอยู่และการสื่อสารการตลาดผลิตภัณฑ์อัตลักษณ์ชุมชนจากเตยหนามผ่านสื่อสังคมออนไลน์และสื่อทุกประเภท

คำสำคัญ : การสื่อสารเพื่ออนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น หัตถกรรมจักสานเตยหนาม จังหวัดยะลา

Research title: The development of communication forms for the conservation and inheritance of local wisdom of Pandanus Kaidus Kurz wicker work handicraft in Pongbulo community, Yala Province.

Researcher: Nichawadee Taneeheng

Faculty: Faculty of Management Science

University: Yala Rajabhat University

Fiscal year: 2018

Abstract

This research is a qualitative research. The objective is to study local wisdom of Pandanus Kaidus Kurz wicker work handicraft in Pongbulo community, Yala province. The major data providers are experts of Pandanus Kaidus Kurz wicker work handicraft, women, and stakeholders of Sateng Nok community. The tools utilized to conduct the research are in-depth interviews, group interviews and participant observation. Data is utilized based on descriptive analysis.

The results of the research reveal that: 1) Local wisdom of Pandanus Kaidus Kurz wicker work handicraft in Sateng Nok community is owned by a group of seven females aged between 54 and 80 years, who inherit the local wisdom from their ancestors. They learn through observation and practice every day in their free time when they were between nine and thirteen years old. Most handicraft products made so far are mats, pillows, floating baskets, and paddy sacks. Their raw material is Pandanus Kaidus Kurz leaves, their community resources. The plant is a kind of weed prevalent in the fields of every village. The objective of the work is for household and farming uses. Pandanus Kaidus Kurz wicker work handicraft wisdom consists of five steps: (1) Harvesting Pandanus Kaidus Kurz leaves; young leaves are used to make pillows while old leaves are used to produce other products (2) Cutting off thorns (3) Cutting and trimming the sizes of Pandanus Kaidus Kurz leaves (medium and large sizes) (4) Boiling Pandanus Kaidus Kurz leaves to make the leaves look clean and white, if needed (5) Drying the leaves in the sun (6) Having Pandanus Kaidus Kurz leaves dyed, washed, and dried in shady area, if needed (7) wicker working to obtain final products, and (8) Drying the leaves again for a shiny look and complete dryness to prevent fungi growth.

2) The development of communication forms for the conservation and inheritance of local wisdom of Pandanus Kaidus Kurz wicker work handicraft consists of (1) Promoting, Developing, and allowing the elderly to play a part in conserving their identity community wicker work products, mats and pillows, which can be sold to customers inside and outside the community (2) Establishing groups of women and housewives who inherit Pandanus Kaidus Kurz wicker work handicraft skills, and (3) Communicating to publicize the existence and conducting marketing communication to promote the community's identity product through all kinds of media, including online media.

**Keywords: Communication for the conservation and inheritance of local wisdom,
Pandanus Kaidus Kurz wicker work handicraft, Yala Province**